

BYGGDT UNDER KONUNG CARL XIV JOHANS VIII REGERINGS ÅR

KONGL. POST-HUSET

POST MUSEUM

Foto: Sven Tideman

Fasadrenoveringen av Postmuseum 1995

av *Sven Fristedt*

Postmuseibygnadens fasader har återfått sin ursprungliga färgsättning genom den senaste renoveringen som gjordes av Postfastigheter 1995.

Fasaderna utfördes på 1820-talet i Karl-Johansstil - den svenska varianten av empirestilen - efter ritningar av arkitekten och översten i flottans mekaniska kår, Fredrik Blom (1781-1853).

Två stenhus inom kvarteret Penelope i Gamla Stan inköptes 1720 av Kungliga Generalpoststyrelsen. Senare kompletterades detta köp så att innehavet kom att bestå av hela kvarteret. Fredrik Blom företog 1820-1825 en genomgripande ombyggnad som innebar att alla byggnaderna i kvarteret fördes samman till en helhet. Här kunde all postverksamhet i Stockholm samlas: postkontor, brevbäring, administration samt till och med bostad för överpostdirektören.

Empirestilens förebild var de antika monumenten som de uppfattades av Bloms samtid, som ljusa byggnader i vit marmor. Dessa ideal förde arkitekterna vidare i de inhemska projekten till slott, militära etablisser och ämbetsbyggnader. Fasader i vit marmor imiterade man genom ljusstputsade tegelfasader.

En samtida litografi visar den nyligen färdigställda fasaden till det dåvarande posthuset vid Nygatan i all sin lysande prakt: en mjölkvit fasad med en mörkare bottenvåning och en framträdande portik i grön kolmårdsmarmor. Bloms arkitektur karaktäriseras av sträng saklighet och mycket noggrant avvägda proportioner

Sven Fristedt är född 1940. Han är arkitekt SAR och chef för Postfastigheters teknikavdelning.

som i hög grad präglar postbyggnadens fasadgestaltning.

Bland Fredrik Bloms verk kan nämnas en rad kända byggnader som Skeppsholmskyrkan, Rosendals slott på Djurgården, Borgen på Ladugårdsgårde och det exercishus på Skeppsholmen som sedan kom att inrymma Moderna museet. Mindre kända är de flyttbara byggnader i elementbyggnadsteknik som Blom konstruerade genom att tillämpa sin kombination av arkitektur och ingenjörskonst.

Posthuset i Gamla Stan kom år 1939 att disponeras helt av Postmuseum. I samband med Postens 350-årsjubileum 1986 genomfördes en större ombyggnad. I detta sammanhang tillkom överglasningen av den centrala gården, ett arkitektoniskt ingrepp som stadsbyggnadsnämnden inte tillåtit någon annanstans i Gamla Stan, men i detta fall fann välmotiverat med hänsyn till museifunktionen.

Fasaden behandlades inte vid 1986 års ombyggnad, utan först 1995 togs frågan om fasadrenovering upp och då som en underhållsåtgärd.

Fasadputsens visade sig inte vara i något direkt dåligt skick. Kraftiga sprickor kunde dock konstateras i skarvarna mellan gatuhuset mot Stora Nygatan och de lägre flygelbyggnaderna mot Kåkbrinken respektive Yxsmedsgränd. Ilagningar av puts behövde göras där putsen släppt från underlaget. Lagningarna skedde med en kalk-

cementputs och avfärgning skedde med en vit, något mot gult, med inslag av rött, bruten färg på de släta putsytorna. Den rusticerade sockelvåningen färgades i en grågrön färgton av samma karaktär som den sandsten vilken friser, listverk och fönsteromfattningar är utförda i.

Portikens stenkolumnad, som är uppbyggd i kolmårdsmarmor, företedde skador på de massiva pelarna till följd av påkörningar av fordon i den trånga gränden. Numera finns teknik för lagning av sådana skador; stenmjöl från likartad sten ur vilken pelarna är huggna blandas med bindemedel och ilagning kan utföras på ett sätt som gör skadan praktiskt taget osynlig.

Fönstersnickerierna har lagats och målats i en mörkt grön färgton. Tanken var under den epok då fasaden uppfördes, att snickerierna inte skulle framträda särskilt starkt utan falla in i den mörka öppning fönstret utgjorde. För att åstadkomma fullständig symmetri i fasaderna var man fullt beredd att införa blindfönster där en fönsterplacering inte var möjlig ur planlös-

ningssynpunkt, men erfordrades av estetiska skäl. Blindfönster förekommer på flera ställen i postmuseibyggningen. Fönstren är i detta fall målade på fasadmuren med svart bakgrund och snickerier har markerats genom påmålning av den för snickerierna aktuella färgen.

Sockeln var tjärstruken sedan tidigare fasadrenoveringar. Denna behandling ifrågasattes dock dels av tekniska skäl, dels av antikvariska. Valet av behandlingsmetod gjordes efter analys av färgfragment på skyddade sockeldelar. Den ursprungliga kulören visade sig vara "caput mortum", en terrakottaliknande kulör, dock något mörkare.

Projekteringen utfördes av Postfastigheters teknikavdelning i nära samverkan med Stockholms Stadsmuseum. Entreprenör var NCC som i sin tur även anlidade Stenkonservatorn AB som underentreprenör. Beställare av arbetena var Postfastigheters Östra region, som tillämpade ett särskilt kvalitets- och kontrollprogram för detta objekt.